

Seznam příloh

Příloha 1: Charakteristiky mongolských respondentů na území ČR (tabulka)	217
Příloha 2: Vodící okruhy pro rozhovor s občany Mongolska na území ČR (text)	4
Příloha 3: Okruh témat pro rozhovory s občany Mongolska před ZÚ v Ulánbátaru (text)	7
Příloha 4: Okruh otázek pro zprostředkovatelské agentury či zprostředkovatele v Mongolsku (text)	8
Příloha 5: Specifické faktory mongolské migrace (text)	9
Příloha 6: Záznam z ubytovny 1 a 2 (text)	11
Příloha 7: Zhutnělý přepis rozhovoru s velvyslancem Václavem Jílkem a konzulem Davidem Hrdouškem (text),	12
Příloha 8: Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Mongolska o vzájemném zaměstnávání občanů České republiky a občanů Mongolska (text)	13

Příloha 1: Charakteristiky mongolských respondentů na území ČR (tabulka)

Jméno	Pohlaví	Věk	Místo rozh. / pobytu	Nejvyšší dosažené vzdělání	Profese v Mongolsku	Uplatnění v ČR	Pobyt (ne/legalita, účel pobytu)
1. Altangerel	M	50	Praha	SŠ (studium VŠ v ČSSR)	Podnikatel	Podnikatel	Bez povolení k pobytu (vstup na turistické vízum, pak opakovaně nelegální překročení hranice nebo použití falešného pasu)
2. Tuya	Ž	24	Praha	Student VŠ	Student VŠ	V pohostinství	Vstup na turistické vízum, dále neoprávněný pobyt
3. Altantsetseg	Ž	38	Plzeň	VŠ (v ČSSR)	po SŠ jela studovat do ČSSR	Tlumočnice	Trvalý pobyt
4. Arvin	Ž	28	Plzeň	SŠ (nedokončené studium VŠ v ČR)	Studentka VŠ	Na mateřské dovolené	Vízum za účelem sloučení rodiny
5. Ariunbolor	Ž	26	Praha	Základní vzdělání	Studující	Na mateřské dovolené	Azyl
6. Boldbaatar	M	17	Praha	Základní vzdělání	Pracující student SŠ	Studující	Nezletilý bez doprovodu
7. Bayarmaa	Ž	17	Příbram	Základní vzdělání	Pracující student SŠ	Studující	Nezletilá bez doprovodu
8. Battumur	M	39	Plzeň	SŠ (asi)	Vedoucí oddělení policie	Dělník, dřevozpracující průmysl (nyní bez práce)	Bez oprávnění k pobytu, původně rok zaměstnanecký poměr
9. Bolormaa	Ž	33	Praha	SŠ (asi)	V lékařském institutu	V pohostinství	Bez povolení k pobyt, přijela na turistické vízum
10. Galkhuu	M	35	Praha	ZŠ	Řidič mikrobusu	Dělník – obrábění kovů	Bez povolení k pobytu, přijel na turistické vízum
11. Bat-oyun	Ž	17	Příbram	ZŠ	Studentka	studující	Nezletilý bez doprovodu
12. Gansukh	M	26	Plzeň	SŠ (asi)	Číšník	Šič (dříve), nyní občasně v montovně	Bez povolení k pobytu, přijel an zaměstnanecké vízum an jeden rok
13. Miegan	M	37	Blansko	SŠ	Nezjištěno	Šič	Trvalý pobyt
14. Erdenechimeg	Ž	21	Zdiby	SŠ	Student VŠ	Šič	Dlouhodobý pobyt – v době rozhovoru s nemožností prodloužení
15. Munkhsukh	M	23	Brno	SŠ	Odjel jako dítě	Student VŠ, podnikatel	Vízum za účelem sloučení rodiny
16. Naranzun	M	25	Praha	SŠ	Student VŠ	Stavební dělník, později podnikatel	Dlouhodobé vízum, pak bez oprávnění k pobytu
17. Javkhlan	M	32	Plzeň	VŠ	Učitel	V masokombinátu, pak v montovně	Dlouhodobý pobyt, změna práce s asistencí
18. Munkh-gerel	Ž	19	Praha	SŠ	Student VŠ	Student VŠ	Vízum za účelem studia, dlouhodobý pobyt, příjezd v rámci rozvojové pomoci

19.	Tsetsegmaa	Ž	25	Praha	SŠ	Student VŠ	Student VŠ, pracující	Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání
20.	Odsuren	M	26	Roudnice	VŠ	Technik	V mrazírnách	Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání
21.	Erdenekhuu	M	50	Zlín, Poštorná	VŠ	Módní návrhář	Šič	Původně pobyt za účelem zaměstnání, dnes v ZZC
22.	Sodbileg	M	24	Hranice na Moravě - Poštorná	SŠ	šič	V dřevozpracujícím průmyslu	Původně pobyt za účelem zaměstnání, dnes v ZZC
23.	Nergui	M	25	Poštorná	SŠ, možná VŠ	Moderátor v rádiu	Ve skladu ovoce, šič	Původně pobyt za účelem zaměstnání, dnes v ZZC
24.	Otgonjargal	M	45	Praha	Asi VŠ	důstojník	Šič, v konzervárně, v dřevozpracujícím průmyslu na lince	Původně pobyt za účelem zaměstnání, nyní bez oprávnění k pobytu
25.	Oyun-erdene	Ž	50	Havlíčků v Brod	VŠ	inženýrka	Šič, tlumočnice	Dlouhodobý pobyt, v NNO
26.	Hongorzul	Ž	27	Plzeň	SŠ	Studentka VŠ	Šič, tlumočnice, v pohostinství	Vízum za účelem sloučení rodiny, dlouhodobý pobyt
27.	Munkh-shur	Ž	50	Litoměřice	SŠ	prodavačka	Šička	Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání
28.	Gerelmaa	Ž	26	Litoměřice	SŠ	Studentka VŠ	Šička	Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání
29.	Naran	Ž	22	Litoměřice	VŠ	Studentka VŠ	Šička	Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání
30.	Gantsatsral	Ž	23	Litoměřice	VŠ	Studentka VŠ	Šička	Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání
31.	Khongor	M	40	Praha	SŠ	Podnikatel	V dřevozpracujícím a potravinářském průmyslu	Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání, pak bez oprávnění k pobytu
32.	Solongo	Ž	40	Praha	SŠ	Na rodičovské dovolené	V potravinářském průmyslu	Dlouhodobé vízum za účelem zaměstnání, pak bez oprávnění k pobytu
33.	Chimgee	Ž	24	Plzeň	VŠ	Účetní	Montování součástek	Dlouhodobé vízum za účelem zaměstnání, pak bez oprávnění k pobytu
34.	Davaabat	M	24	Plzeň	SŠ	Horník, barman	Montování součástek	Dlouhodobé vízum za účelem zaměstnání, pak bez oprávnění k pobytu
35.	Undral	Ž	27	Brno	VŠ	Učitelka	Šička, skladnice	Dlouhodobé vízum za účelem zaměstnání, pak bez oprávnění k pobytu
36.	Saran	Ž	35	Brno	VŠ	Učitelka	Šička, skladnice	Dlouhodobé vízum za účelem zaměstnání, pak bez oprávnění k pobytu

Příloha 2: Vodící okruhy pro rozhovor s občany Mongolska na území ČR (text)

Vstupní informace

- pobytový status v ČR a jeho vývoj
- délka pobytu v ČR a původní důvody pro migraci
- věk
- sociální postavení v zemi původu
- vzdělání a profese
- zdroj/e obživy
- informace o ČR
- místo pobytu

Před odjezdem

- motivy migrace z Mongolska
- důvody výběru ČR
- získávání informací
- existence známých se zkušenosti současné či minulé migrace do ČR (ČSSR)
- informace o ČR před odjezdem
- pravdivost těchto informací
- druh víza, o které usilovali, důvod výběru víza
- způsob vyřizování víza (cena, doba trvání, získání peněz atp.)
- role zprostředkovatelů či jiných aktérů v procesu získání víza
- účel pobytu a získání informací o něm (práce vč. informací o pracovních
- podmínkách, výši platu, druhu práce atp. či studium či jiné důvody)
- rurální/urbánní prostředí života

Cesta a informace

- zamýšlená forma migrace (trvalá, dočasná, práce, studium, azyl...)
- jaké statusy pobytu mají členové rodiny
- kdo migraci inicioval a kdo převážně vyřizoval potřebné náležitosti
- role zprostředkovatelů/agentů během cesty
- jaké byly/jsou zdroje informací o proceduře vyřizování pobytu

Ekonomické aktivity

- zkušenosti se zaměstnáním v ČR
- přístup na trh práce, zdroje obživy
- pracovní postavení a druh práce
- pracovní podmínky, pracovní doba, pracovní prostředí
- příjmy a výdaje (výše platu, další náklady, povinné odvody)
- práce ne/odpovídající kvalifikaci, sociální mobilita
- zkušenost nezaměstnanosti, nedostatků prostředků na život, řešení
- změna práce, zprostředkování práce (proč, kdo, jak, důsledky, informace)
- oprávněné vs. neoprávněné ekonomické aktivity

Další účely pobytu, dlouhodobě usazení Mongolové

- studium (náročnost, důvod, životní prostředky, kontakty, zdrav. poj., bydlení)
- nezletilí bez doprovodu (migrační cesta, současný život)
- žadatelé o mezinárodní ochranu a azylanti (důvod, souč. stav, budoucnost)
- Mongolové se zkušenostmi z ČSSR – jejich vnímání migrace, zapojení, život

Ne/legalita pobytu

- povolení k pobytu – informace, udržení, kdo zařizoval, jak, problémy
- úspěšnost/neúspěšnost prodloužení – důvody
- život bez oprávnění k pobytu – příčiny, následky, rozdíl
- vliv neregulérního pobytu na život
- legalizace pobytu
- nedodržování či obcházení zákonů
- migrace do jiné země, neoprávněné překračování hranic

Přístup ke službám a právům

- přístupem ke vzdělání (jazykové kurzy, VŠ či u dětí)
- přístup ke zdravotním službám, zdravotní pojištění, zdravotní stav, zdravotní problémy, komunikace se zdravotnickým personálem, pozitiva/negativa
- sociální služby, dávky – využívání, informace
- bydlení – úroveň, dostupnost, změna, cena
- získávání informací – od koho, jak, ověření, čemu důvěřují, proč, co chybí
- zkušenosti diskriminace
- zkušenosti s českými státními orgány, srozumitelnost požadavků, informace
- znalost českého jazyka a dalších jazyků (vč. způsobu učení se, dostupnosti kurzů, komunikace s kolegy atp.)

Vztah s Mongolskem a rodinné vztahy

- kontakt s rodinou (jak, intenzita, kde rodina je...)
- zasílání peněz a artiklů do země původu (množství, kdo rozhoduje, komu...)
- odloučení blízkých členů rodiny, důvody, vliv na život respondenta
- vliv migrace na rodinné vztahy
- děti – v ČR x v Mongolsku, komunikace, podpora, vzdělávání, vztahy
- vztahy v rodině
- odlišnost rodinného života ČR x Mongolsko
- formy podpory, důležitost rodinných vazeb

Sociální sítě, každodennost

- známí (Češi, krajané, jiní cizinci), kdo převažuje, způsob seznámení,
- komunikace
- známí a přátelé jako zdroje informací, jakých
- kontakty s jinými cizinci
- vazby na NNO, SPM, mongolismy, další
- náboženství, kultura
- organizace volného času, běžný den v ČR
- problémy spjaté s procesem migrace

Hodnocení, zpětná vazba, plány

- hodnocení migrace
- pohled na ČR
- plány do budoucna
- trvalý pobyt, občanství
- odlišnosti Mongolsko x ČR
- co se povedlo a co ne
- co by mělo být jiné, co by si přáli
- problémy spjaté s procesem migrace

Příloha 3: Okruh témat pro rozhovory s občany Mongolska před ZÚ v Ulánbátaru (text)

- osobní charakteristiky (muž × žena, věk, co dělají...)
- důvody, proč jedou do ČR
- jak se o možnosti jet do ČR dozvěděli
- přes koho do ČR jedou, jak je jejich cesta organizována
- o jaké žádají vízum
- délka, na jak dlouho chtějí jet
- co zprostředkovatel dělá a za jakou finanční odměnu (v případě využití zprostředkovatele)
- co, kolik a za co platí
- zda mají pracovní smlouvu (pokud ano, detaily) či co vědí o práci
- zda a co vědí o platu a pracovních podmínkách
- co vědí o ČR

Příloha 4: Okruh otázek pro zprostředkovatelské agentury či zprostředkovatele v Mongolsku (text)

- jméno
- co nabízejí
- druh víza
- za jakých podmínek
- cena služeb
- co služby zahrnují
- jak dlouho trvá celý proces
- jak a kolik se platí
- pracovní smlouva (ano, ne, přeložená do mongolštiny)
- ubytování – cena, úroveň
- slibovaná mzda (čistá, hrubá)
- zdravotní pojištění
- tlumočnick, jak se domluvit
- druh práce
- pracovní doba
- přesčasy
- zda jsou ochotni půjčit peníze
- doprava do ČR
- co s sebou
- počáteční náklady
- zkušební doba

Příloha 5: Specifické faktory mongolské migrace (text)

Během analýzy rozhovorů se objevilo několik klíčových zprostředkovatelů mongolské migrace do ČR, jedním z nejčastěji zmiňovaných byl Šakdar, Mongol, který organizoval (ve spojení s několika Ukrajinci) migraci Mongolů do ČR, a to v rámci minimálně několika stovek osob. V Mongolsku zařizoval „nábor“ nových žadatelů a vyřízení jejich víz, v ČR pak, co bylo potřebné, často se pohyboval na pobočkách cizinecké policie a různých ubytovnách. Z nejrůznějších výpovědí migrantů vyplývá,¹ že tento muž měl vysoce nadstandardní vztahy na českém zastupitelském úřadu v Ulánbátaru (nemusel čekat frontu, chodil tam i zpět, jeho žádosti o víza byla prý bez problémů vyřízena), překvapivá je i jeho úspěšnost vyřizování pracovních povolení na úřadech práce v ČR pro nové žadatele na místa, která v realu vůbec neexistovala, což indikuje nadstandardní vazby i na české úřady. Jeho chování vůči respondentům bylo vysoce ambivalentní – jak ukazují následující citace, vůči některým respondentům se choval slušně, pro jiné práci neměl a dalším vyhrožoval zabitím.

Řekl jsem mu [Šakdarovi], že není přípustné, aby nás tak dřel a vůbec neplatil, že je to novodobé otroctví. Volal jsem mu několikrát, ale řekl mi, že pokud nebudeme pracovat, zařídí zrušení víza a pak, protože znám všechny lidi, co zaměstnávají cizince, tak ti zavřu cestu nejen k tomu být s papíry v Česku, ale také tu najít práci. ... Když jsme byli měsíc bez práce, tak jsem se se Šakdarem strašně pohádal, nakonec domluva zněla, že si mohu najít jinou práci. Naranzun (kvůli odchodu od Šakdara si nemohl prodloužit vízum, na policii se o pomoc obracel marně)

...kolik si z naší mzdy nechává, nevím, ale odhaduji to na 35–40 Kč/hod. já sám si vydělávám 14–15 000 hrubého/měsíc, pracuji 250–300 hodin/měsíc. Odsuren (pracoval pod Šakdarem, který mu jako klient odebíral značnou část mzdy, práci mu však poskytoval)

Ale ani po měsíci, ani po dvou nám slíbenou práci nezajistil. Byl jsem tak nucený hledat si nějaké menší výdělky, začal jsem mít velké finanční obtíže... a tak mě Šakdar vyhodil na ulici a utíkal jsem. ...mě nabídl se vrátit zpátky. Navíc nám ale za práci neplatil, fungovalo to tak, že když už jsem neměl co jíst, tak jsem za Šakdarem přišel, řekl mu to a on mi třeba dal 500 Kč.... Jednou jsme si stěžovali, ale Šakdar byl v Mongolsku, tak mu zavolali, řekl nám, že pokud budeme dělat problémy, nechá nás zabít Ukrajincem... Šakdar mi řekl, že pokud od něj odejde, nedovolím ti přivést manželku, takže já jsem musel do té doby, než ona dostala vízum, u Šakdarem vydržet. Khongor

Přijeli jsme za pomoci pana Šakdara, a on je velmi tvrdý obchodník, a on se o nás po příjezdu dál nestaral... Chimgee a Davaabata (v důsledku „nestarání“ ztratil tento manželský pár bytový status)

¹ Na osobu tohoto muže přirozeně nebyly otázky cílené, v rozhovorech ho respondenti jednoduše zmiňovali.

Tu frontu [před českou ambasádou] organizuje chlapík s jizvou ve tváři. Když jsme tam s manželkou stáli již několikátý den, tak to moje žena nevydržela a šla si stěžovat, že umožňuje lidem jít mimo pořadí, ale on jí strašně sprostě vynadal. A když se pak po několika dnech dostala dovnitř, tak on tam seděl na židli u dveří, poznal ji a začal na ni být nepřijemný, říkal „Aha, to jsi ty, která dělá problémy, že?“ Ale moje žena mu řekla, ať si dá pozor a nedělá jí problémy, protože je z armády, a kdyby se náhodou stalo, že by vízum nedostala, tak zařídí, že si ho důstojníci podají. No, a nakonec ona dostala vízum o jeden měsíc dřív než já, přestože jsme žádosti podávali ve stejný den... (...) ten chlápek s jizvou Šakdar (...) to tam celé řídí, chodí dovnitř, jak se mu zachce, klidně si přivede 10 lidí a předběhne frontu. Říká se o něm, že už dostal do ČR spoustu lidí. Bere si 500 USD jako zálohu, 500 USD za vízum a 500 USD po příjezdu do Čech. Říká se, že spoustě lidem už udělal problémy, protože spousta lidí přijede do ČR a zjistí, že nemají pracovní vízum, ale jen turistické, nebo pro ně není práce. Šakdar musí mít vliv i tady, spolupracuje s Ukrajinci a určitě i s policií a českou ambasádou v Mongolsku taky. Peníze prý dělí na tři díly. Jeden díl sobě, jeden pro Ukrajince a jeden pro policii. Podle mě Šakdar přivezl do ČR 50–60 % všech Mongolů. V Brně prý je skupina Mongolů, kteří pro něj pracují jako otroci, nedostávají žádné peníze, nesmí jít ven z areálu, kde pracují a bydlí, a dostávají jen minimální mzdu nebo několik měsíců vůbec nic. Otgonjargal (žádný dopad)

Přestože na Šakdara bylo podáno trestní oznámení a policii také nabídnuty kontakty na jednotlivé osoby, které poškodil, nebyly osoby policií ČR kontaktovány, a ještě několik měsíců po skončení výzkumu byl Šakdar opakovaně viděn na pražské pobočce cizinecké policie a další Mongolové vyprávěli o tom, že stále migraci různých Mongolů organizuje. Nikdo z postižených Mongolů odškodněn nebyl.

Příloha 6: Záznam z ubytovny 1 a 2 (text)

Záznam z ubytovny 1

Během jednoho rozhovoru, který probíhal na ubytovně výhradně pro Mongoly, byla autorka svědkem kontroly člověka (Ukrajince), který měl danou ubytovnu na starosti. Přítomné Mongoly kontrolor neoslovoval jinými slovy než hajzlové, smradi a dobytci a řval na ně příkazy v češtině,² kterou Mongolové neovládali. Jeden z vyskytnuvších se problémů bylo používání toalet (což je ostatně téma, které velmi často zmiňovali různí zaměstnavatelé i další ubytovatelé). Část ubytovaných pravděpodobně nebyla obeznámena s používáním evropských toalet a místo toho, aby si na prkénko sedali, na něj lezli, stoupali v botách a v dřepu vykonávali to, co bylo třeba vykonat. Výsledkem bylo značné znečištění nejbližšího okolí a i časté rozbití toalet. Řešení daného kontrolora bylo uzamknutí toalet, na ubytovně přitom bydlelo až 200 osob, které vystavoval velmi nepříjemné situaci.

Na této ubytovně, za kterou Mongolové platili 150 Kč/noc, nefungovala polovina sprch, proto nebyla oddělena ženská a mužská část, většina záchodů byla nefunkčních nebo (po odchodu kontrolora) zamknutá. Ubytovna pro cca 160 osob, počítáme-li čtyři palandy, a tedy osm osob na pokoji, měla pouze jednu kuchyňku, která nebyla vybavena žádným funkčním elektrospotřebičem či jiným vybavením. To vedlo k tomu, že si jednotliví ubytovaní museli nosit vlastní varnou konvici, kterou si různě na pokojích schovávali, aby jim nebyla ukradena. Schovat varnou konvici nebo cokoli jiného přitom bylo mimořádně těžké, protože nebylo kam. Ubytovaní také měli problém s tím, na čem uvařit, vařili proto často dosti bizarním a někdy i nebezpečným způsobem.

Podobně žalostně nedořešená byla i otázka praní prádla, většina ubytovaných přepírala prádlo v ruce v umývárně a sušila ho na pokoji. Jinde nebylo kde a také se báli ukradení. To společně s tím, že se do pokojů mimo čtyř paland vešla pouze jedna skříň, vedlo k tomu, že na některých pokojích nebylo (nikoli pouze obrazně) k hnutí. Zejména, avšak nikoli výhradně, ženy se snažili o udržení alespoň nějakého pořádku. Pečlivě srovnané hromádky oblečení na jednotlivých postelích nebo polní kytky na parapetu před nevyčistitelně špinavým oknem podtrhávali neutěšenost situace. Většina ubytovaných (i ti, se kterými neprobíhal polostrukturovaný rozhovor) si stěžovala na

² Paradoxní přitom bylo, že starší Mongolové uměli docela dobře rusky, a tak by se spolu domluvili asi bez problémů.

permanentní hluk. Na ubytovně totiž pracovali většinou lidé na směny, takže byl na ubytovně permanentní hluk, kterému papírové zdi jen nahrávaly. Počet ubytovaných byl přitom v reálu výrazně vyšší než oficiálních 160 osob. Někteří z ubytovaných se totiž snažili ušetřit (nebo případně pomoci) jiným Mongolům tím, že pracovali na směny a o jednu postel se střídali.³ Přenechat někomu svou postel byl i způsob výdělku, jeden z respondentů Gansukh zde pobýval za 150 Kč za den a vysvětloval to takto: „*Nejsem tu oficiálně, platím kamarádovi.*“ Při procházení ubytovnou bylo vidět mnoho lidí jen ležet, sedět a koukat před sebe. Čekali na práci – týden, dva či už několik měsíců. Z čeho žili je otázkou.

Záznam z ubytovny 2

Jiný z rozhovorů se odehrál rovněž na ubytovně, která sice byla na velmi hlučném a nepůvabném místě, ale kvalita života v ní byla výrazně vyšší. Na malých pokojích s oknem byly ubytovány vždy dvě osoby, každá z nich měla vlastní novou postel, skříň i malý stoleček. Dohromady vlastnili vařič, varnou konvici i sušák na prádlo. Pokoj šel zamykat a nikdo jiný mimo dvou ubytovaných nevlastnil k pokoji klíče. Toalety byly společné pro dva pokoje, po dohodě se sousedním pokojem je rovněž soukromým klíčem zamykali a sami udržovali v čistotě. Na ubytovně bylo poměrně hezky, ticho (s výjimkou hluku zvenčí) a relativně bezpečno. Cena na této ubytovně nebyla stanovena paušálně, od respondentek se očekávalo, že budou hodně pracovat, pokud ne, ztratili by nejen práci, ale i ubytování. Cena byla proto poměrně nevýhodná, z každé odpracované hodiny platili na ubytování 10 korun, dle výpovědi níže tak každou z nich přišlo na 3900 Kč.

Ted' jsme dostaly výplatu za hodinu 50 čistého a z toho už bylo zapláceno ubytování. 10 korun za odpracovanou hodinu se platí, odpracovaly jsme 390 hodin za měsíc, tak jsme vlastně zaplatily 3900. Saran

Příloha 7: Zhutnělý přepis rozhovoru s velvyslancem Václavem Jílkem a konzulem Davidem Hrdouškem (text),

³ Tuto ubytovnu měla sice část dotazovaných zdarma, pro stejného zaměstnavatele však pracovaly podle jejich výpovědí až stovky osob (a toto číslo se zdá skutečně být reálné) bez potřebných povolení, a tudíž většinou i bez povolení k pobytu. Zda tito neregulární migranti měli či neměli nárok na ubytování po odpracování potřebného počtu hodin zdarma, se nepodařilo jasně zjistit. Na jednu stranu tvrdili, že na to nárok mají, na stranu druhou všichni z dotazovaných v takovéto situaci buď ubytovnu platili s tvrzením, že daný počet hodin neodpracovali, protože práce nebyla, či jim hodiny špatně spočetli nebo tam byli ubytovaní na černo.

který na základě otázek autorky provedla Magdalena Sodomková v srpnu 2009.⁴

V Československu dříve studovalo na dvacet tisíc Mongolů. Oni si opravdu mnohdy staví vzdušné zámky, věří tomu, co jim slibují různí zprostředkovatelé nebo co jim říkají jejich rodinní příslušníci, kterým se v České republice dobře daří. Mají představu, že si polepší a podpoří své příbuzné. Druhá věc je ta, že na tu cestu mnozí z nich nejsou připraveni. Ani jazykově. A ani nemají právní vědomí. Přitom informací je podle nás dostatek. Máme internetové stránky, děláme pohovory s žadateli o dlouhodobá víza. Konzulární pracovníci se jich ptají, zda mají pracovní smlouvu, která jim zaručuje určitá práva a povinnosti. Ptáme se, zda vědí, za jakou mzdu budou pracovat. Velká část z nich na tyto otázky ale není schopna odpovědět. Když po nich chceme pracovní smlouvu, ukážou nám zpravidla pracovní povolení z úřadu práce. Když jim řekneme, ať si to dozařídí, tak nám nevěří a svěřují se do rukou zprostředkovatelů. I když s velkými zprostředkovateli problém nebyl, spíš s tzv. „pseudo-zprostředkovateli“. Počet žádostí o „pracovní“ víza do České republiky vzrůstal pozvolně, kulminoval pak v roce 2008. Tento trend zřejmě způsobilo postupné zlepšování podmínek na trhu práce v Česku a zájem českých zaměstnavatelů o zahraniční pracovní sílu. Velvyslanectví informuje veřejnost všemi obvyklými prostředky, jakými jsou internet či úřední deska, pořádá tiskové konference o právech a povinnostech žadatelů o vízum. Velvyslanectví v době zájmu velkého počtu žadatelů rozšířilo úřední hodiny a přijalo další kroky k zefektivnění vlastní činnosti a informovanosti mongolské veřejnosti. A zda je činnost podnikatelů, kteří zprostředkovávají práci, legální nebo ne, to jako velvyslanectví nemůžeme hodnotit. Žádosti o vízum vyřizujeme podle jejich typu, včetně časového intervalu potřebného pro učinění rozhodnutí o žádosti – to trvá od šedesáti do sto dvaceti dní. Denní počet žádostí o „dlouhodobé“ vízum je limitně stanoven a svého možného maxima nedosahuje. [Kolik vyřizujeme žádostí o vízum denně] nebudeme komentovat. [Kolik žádostí o krátkodobé a dlouhodobé vízum v průměru měsíčně zamítáme] také nebudeme komentovat. Řekneme, že nyní, od začátku roku 2009 rapidně poklesl zájem o pracovní víza. Do doby, než byl příjem žádostí úplně pozastaven v souvislosti s krizí. Upozorňovali jsme na to i v médiích, že v České republice je krize a že doporučujeme, aby žadatelé zvážili, zda načasování jejich výjezdu je správné. A oni měli informace i z Čech od svých známých a příbuzných, že tam je problém se zaměstnáváním, takže tito lidé sami zdravě usoudili, že není nejvhodnější doba vyrazit za prací. [O jakých se řádově bavíme číslech] do éteru běžně nepouštíme.⁵ Velvyslanectví o dlouhodobých vízech nerozhoduje. To je v kompetenci cizinecké policie, která o žádosti o dlouhodobé vízum rozhodne od šedesáti do sto dvaceti dnů od data podání žádosti, podle typu požadovaného víza. Pracovníci velvyslanectví po obdržení kladného rozhodnutí vyznačí dlouhodobé vízum do cestovního pasu žadatele. Nemá-li žádost o udělení víza předepsané náležitosti nebo trpí jinými vadami, vyzve policie nebo zastupitelský úřad žadatele k jejich odstranění a poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu. Trvá-li však žadatel na podání žádosti i přes upozornění na její nedostatky, je tato přijata.

Příloha 8: Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Mongolska o vzájemném zaměstnávání občanů České republiky a občanů Mongolska (text)

⁴ Celý text je dostupný na: [«http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2210859»](http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2210859).

⁵ Pozn. autorky: Mezi lety 2005 a 2008 bylo každý rok přijato více než 1500 žádostí o krátkodobé vízum, přičemž s každým žadatelem by měl být uskutečněn osobní pohovor.

Vláda České republiky a vláda Mongolska (dále jen "smluvní strany") řídí se zásadami vzájemných dobrých vztahů, vedeny přáním rozvíjet ekonomickou spolupráci se zřetelem k potřebám trhu práce obou států, dohodly se na následujícím:

Článek 1

1. Tato dohoda se vztahuje na občany České republiky s trvalým pobytem na území České republiky a na občany Mongolska s trvalým pobytem na území Mongolska (dále jen občané), kteří podle právních předpisů států obou smluvních stran přechodně vykonávají na území státu druhé smluvní strany zaměstnání (dále jen "přijímající stát").

2. Občané mohou být zaměstnáváni ve všech povoláních, jejichž výkon není pro cizince podle právních předpisů přijímajícího státu omezen. V případě výkonu povolání, pro které se vyžaduje zvláštní povolení, je nutno získat povolení kompetentních orgánů.

Článek 2

Orgány smluvních stran zodpovědnými za provádění této dohody (dále jen "kompetentní orgány") jsou:

v České republice – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

v Mongolsku – Ministerstvo zdraví a sociální ochrany

Článek 3

1. V souladu s touto dohodou občané mohou vykonávat zaměstnání na území přijímajícího státu po dobu, na kterou bylo uděleno povolení k zaměstnání:

a) na základě pracovního poměru sjednaného na dobu určitou se zaměstnavatelem tohoto státu (dále jen "zaměstnanci"),

- na dobu do jednoho roku s možností jejího prodloužení,

- na dobu do šesti měsíců během kalendářního roku na sezónní práce a na práce studující mládeže v době prázdnin,

b) v rámci pracovního poměru k zaměstnavateli státu jeho trvalého pobytu, který ho vysílá k výkonu práce na území druhého státu na základě smlouvy uzavřené s právnickou nebo fyzickou osobou přijímajícího státu (dále jen "kontrakt");

- na dobu do jednoho roku s možností jejího prodloužení.

2. Doba povolení k prodloužení zaměstnání občanům musí být v souladu s platnými právními předpisy přijímajícího státu.

3. Občané nesmějí na území přijímajícího státu vykonávat žádnou jinou výdělečnou činnost a ani nesmějí být přijati do jiného zaměstnání, než pro které jim bylo uděleno povolení k zaměstnání.

Článek 4

1. Zájemci o zaměstnání u zaměstnavatele v přijímajícím státě si hledají práci samostatně. Kompetentní orgány jim mohou pouze poskytnout pomoc při hledání místa formou přijetí vhodných opatření.

2. Zaměstnanci musí být zdravotně způsobilí k výkonu nabídnuté práce a mít o tom odpovídající lékařské potvrzení.
3. Zaměstnanci, kteří budou zaměstnáváni na dobu do jednoho roku s možností jejího prodloužení, musejí mít potřebnou kvalifikaci pro výkon dohodnuté práce, doloženou příslušnými doklady o vzdělání a kvalifikaci, přeloženými do úředního jazyka přijímajícího státu a úředně ověřenými.
4. Povinnost stanovená v bodu 3 tohoto článku platí i pro občany uvedené v článku 3, bod 1, písmeno b).
5. Každá ze smluvních stran uzná v souladu s právními předpisy svého státu osvědčení o vydělání a odborné kvalifikaci vydané na území státu druhé smluvní strany.

Článek 5

1. Zaměstnanci mají práva a povinnosti stanovené právními předpisy přijímajícího státu a ustanoveními této dohody.
2. Zaměstnanci obdrží před odjezdem z území státu trvalého pobytu jedno vyhotovení pracovní smlouvy. Pokud toto vyhotovení neobdrží, musejí být písemnou formou předem informováni o pracovních podmínkách, včetně mzdových, a o podmínkách pobytu.
3. Podmínkou pro udělení povolení k zaměstnání je, že mzda zaměstnanců nemůže být nižší, než je mzda zaměstnanců - občanů přijímajícího státu vykonávajících obdobnou práci u téhož zaměstnavatele a vykazujících srovnatelné výsledky práce.
4. Pracovní podmínky občanů vykonávajících zaměstnání v souladu s článkem 3, bod 1, písmeno b) této dohody stanoví pracovní smlouva mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem státu jeho trvalého pobytu.

Článek 6

1. Vydávání povolení k zaměstnání občanovi a jejich prodlužování se uskutečňuje v souladu s právními předpisy přijímajícího státu.
2. Nezbytnou náležitostí pro získání povolení k zaměstnání a povolení k pobytu za účelem zaměstnání v přijímajícím státě je kromě dokladů stanovených právními předpisy tohoto státu uzavření písemné dohody mezi stranami pracovní smlouvy nebo subjekty kontraktu o způsobu úhrady nákladů na cestu občana do místa jeho trvalého pobytu po ukončení jeho zaměstnání v přijímajícím státě.

Článek 7

1. Zaměstnávání občanů je možné uskutečňovat pouze prostřednictvím kompetentních orgánů nebo jimi pověřených organizací a úřadů k provádění této dohody.
2. Kompetentní orgány a jimi pověřené organizace a úřady po podepsání Dohody neprodleně odsouhlasí mechanismus její praktické realizace a formy spolupráce.
3. V závislosti na situaci na trhu práce států obou smluvních stran kompetentní orgány nejpozději do 30. listopadu běžného kalendářního roku stanoví v prováděcích

protokolech počty občanů, kteří mohou být zaměstnáváni v přijímajícím státě během následujícího kalendářního roku.

Článek 8

Na zaměstnance se vztahují právní předpisy o důchodovém, nemocenském a zdravotním pojištění přijímajícího státu, stejně jako předpisy o náhradě škody způsobené při pracovních úrazech a nemocích z povolání.

Článek 9

1. V případě předčasného skončení pracovního poměru a uvolnění zaměstnance v souvislosti s ukončením hospodářské činnosti zaměstnavatele přijímajícího státu nebo v souvislosti s organizačními změnami, zaměřenými ke snižování počtu zaměstnanců, se poskytují zaměstnanci kompenzace stanovené právními předpisy přijímajícího státu.

2. V případě skončení pracovního poměru podle odstavce 1 tohoto článku může zaměstnanec na základě pracovní smlouvy s jiným zaměstnavatelem přijímajícího státu pokračovat v zaměstnání do skončení doby platnosti povolení k zaměstnání za podmínky, že do uplynutí této doby zbývají minimálně dva měsíce a bude postupováno v souladu s právními předpisy přijímajícího státu.

3. Statut nezaměstnaného se uděluje zaměstnanci v souladu s právními předpisy státu jeho trvalého pobytu.

Článek 10

Vstup občanů na území přijímajícího státu za účelem zaměstnání, jejich pobyt a vycestování se uskutečňuje v souladu s právními předpisy přijímajícího státu.

Článek 11

Dovoz a vývoz osobního majetku a jiných předmětů občany se uskutečňuje v souladu s právními předpisy přijímajícího státu.

Článek 12

Rozdíly ve výkladu nebo používání ustanovení této dohody budou řešeny přímými rozhovory nebo konzultacemi mezi kompetentními orgány. Otázky, ve kterých nebylo dosaženo shody, budou řešeny smluvními stranami diplomatickou cestou.

Článek 13

1. Tato dohoda se bude předběžně provádět ode dne jejího podpisu a vstoupí v platnost dnem doručení poslední nóty, kterou smluvní strany potvrzují splnění vnitrostátních náležitostí nezbytných pro její vstup v platnost.

2. Tato dohoda se uzavírá na dobu tří let a bude automaticky prodlužována vždy o jeden rok. Smluvní strany ji mohou kdykoliv písemně vypovědět diplomatickou cestou. Platnost Dohody v tom případě skončí šest měsíců ode dne doručení oznámení o výpovědi druhé smluvní straně. V případě ukončení platnosti Dohody zůstávají povolení k zaměstnání vydaná občanům podle této dohody beze změn.

Dáno v Praze dne 8. 12. 1999 ve dvou původních vyhotoveních, každé v jazyce českém, mongolském a ruském, přičemž všechna znění jsou autentická. V případě rozporu ve výkladu této dohody je rozhodující znění v ruském jazyce.

Za vládu České republiky

Za vládu Mongolska